

ÉLET ÉS IRODALOM
 SZÉPIRODALMI ÉS
 TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos
KORBULY JÓZSEF.

Előfizetési ár:
 Egész évre 6ft.
 Fél " 3 " 50k.
 Negyed " 1 " 50k.
 Egyes szám ára 12kr.

*Szerkesztői iroda és
 Kiadó-hivatal:*
 Kolozsvártt. Bel. Monostor
 utca 20.sz.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

AZ

„ÉLET és IRODALOM“

1884. év második félévi folyamára.

Az „ÉLET és IRODALOM“ czimű, az erdélyi részek egyetlen szépirodalmi és társadalmi közlönyére nyitjuk meg az előfizetést juli—december folyamra.

Eddigi — bár rövid — pályafutásunk felment attól, hogy nagyhangu ígéretekkel biztassuk az olvasó közönséget az előfizetésre; s e pusztá ígéreték után tartunk igényt a közönség pártfogására.

A nélkül, hogy a szerénytelenség vádjától tartanánk, hivatkozhatunk a kiváló írók fényes sorára, kiknek szives közreműködése tette lehetővé, hogy lapunkat irodalmi színvonalra emeltük.

A lefolyt félévi folyamban a következő írók neveivel találkozhattak olvasóink: Jókai Mór, Brassai Sámuel, Imre Sándor, Beóthy Zsolt, Szász Béla, Szász Gerő, Endródi Sándor, Ábrányi Kornél, Jakab Ödön, De Gerando Antonina, Gyarmathy Zsigáné, Sáni Lászlóné, Bartha Miklós, Jakab Elek, Széchy Károly, dr. Ferenczi Zoltán, Csernátoni Gyula, Medgyes Lajos, Lövey Klára, E. Kovács Gyula, Petelei István, Gabányi Árpád, Tolnai Lajos, György Aladár, Lugosi József, Ábrányi Emil, Dengi János, Réthy Lajos, Sümegi Kálmán, dr. Bóros Gábor, Bartók Lajos, Reviczky Gyula, Farnos Dezső, De Gerando Attila, Jancsó Benedek.

Lapunk előfizetési díja marad a régi:

Egész évre 6 frt. || Fél évre 3 frt.
Évnegyedre 1 frt 50 kr.

A vidéki előfizetési díjak a kiadóhivatalhoz (Kolozsvárt belmonostor-utcza 20. sz.) küldendők; helybeli előfizetéseket pedig Stein János könyvkereskedése fogad el.

Mutatványszámot ingyen és bérmentve bárkinek küldünk. Továbbá tudatjuk, hogy új előfizetőink lapunk első félévi folyamát 2 frt 50 krért utánrendelhetik.

Minden idényre!

Dús választékban megérkeztek,

LEGOLCSÓBB ÁRBAN KAPHATÓK

BETEGH PÉTER

NŐI PIPERE ÜZLETÉBEN KOLOZSVÁRT, FÓTÉR

a legdivatosabb díszített és díszítetlen kalapok, kalap-formák és hozzá tartozó díszítő kelmék, kalap-fátylak, legyezők, keztyűk és számtalan legújabb divatu pipere tárgyak.

Nagy raktár menyasszonyi koszorúk és fátylaktól, Batist- és lenhímzések-től, a legjobb fajtájú és állású miederekből.

Gyári raktár por-köpeny, Jaquet-, mantilok- és napernyőkből.

Egy kitűnően képzett varrónővel (MARCHANDE DE MODES) rendelkezőm, ki csupán csak üzletem részére van elfoglalva, lehetőségessé teszi a szakmámhoz tartozó divatcikknek, tisztítási és alakítási díszítéseknek stb. hihetetlen gyorsaság- és pontossággal eleget tennem.

Női ruháknak a legízletesebb elkészítését a legújabb divat szerint egy ruhaderék és az előhossza beküldése után, felelősség mellett elkészítetek.

Teljes tisztelettel

Betegh Péter.

(24) (1—*)

Dús választék.

Dús választék.

FÜRDŐRE KÉSZÜLŐ MUNKAKEDVELŐ

HÖLGYEK FIGYELMÉBE

AJÁNlja

LÁSZLÓFFY JÓZSEF

Kolozsvárt, főtér Szatmáry-ház

Egész ujonnan francia modorban berendezett

NŐI KÉZIMUNKA S HOZZÁVALÓK

RAKTÁRÁT.

Vidéki, ugy helybeli megrendeléseknél a szí-
nezésre (Schatirung) a legnagyobb figyelem
fordittatik.

(24) (8-*)

EREDETI

FRISTER és ROSSMANN

VARRÓGÉPEK.

Amsterdamban az 1883-diki kiállításon

„ARANY ÉREMMEL“

kitüntetett, tehát a legnagyobb elismerésben
részesített

SINGER

varrógépeket készpénz, vagy 1 frt heti rész-
letekbeni fizetések és hat évi írásbeli jót-
állás mellett ajánlja

Neeser János és társa

Kolozsvárt, tordautca 1. sz.

(30-52)

(7)

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDA.

STEIN JÁNOS

KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDÁSZ KOLOZSVÁRT.

Ajánlja az ev. ref. főtanoda általa már 35 éven át kezelt és legújabbban a kor igényeinek megfelelőleg a egmodernebb betűkkel berendezett

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁIÁRT.

A könyomdában szakképzett metsző és nyomó van alkalmazva.

A nyomdai gépek elegendősége, valamint a munkaerő teljes száma lehetővé teszi, hogy minden

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, izléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy bármely hazai nyomdával versenyezhet

A munkához szükséges papírt csak rendes gyári árban számítja.

Mindennemű és nyelvű **könyvek, folyóiratok, iskolai értesítők, köz- és magán hivatalok részére szükséges rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, diszes kiállítású diplomák és tanulólevelek, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívók, tánczrendek, gyógyszerári jelzetek bor, roszolis és más vignettek, új évi és más alkalmi üdvözlések, vámjegyek, vásárcédulák, hirdetésmények, bármily nagyságu falragaszok, szóval minden e szakmába vágó fekete vagy színnyomatu munkák esinos kiállítását jutányos áron elfogadja.**

Megrendelések Stein János könyv- és zeneműkereskedésébe (bel-középutcza 1. sz.) vagy a nyomda helyiségébe (bel-farkasutcza 20. sz.) intézendők.

— Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. —

Különösen a kir. közjegyzők, megyei és városi hatóságok és a községi előljáróságok, valamint takarékpénztárak és biztosító-társaságok figyelmét bátorkodik arra fölhívni, hogy hivatali szükségletekre megkívántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolesőbb árszámítására különös sulyt fektet. A községi bíróságok részére szükséges nyomtatványokból raktárt tart s azokból kis mennyiségben **konez számra** is jutányos áron szolgál.

ÉLET ÉS IRODALOM.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre	1 frt 50 kr.
Félévre	3 " — "
Egész évre	6 " — "

Egy szám ára 12 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

KORBULY JÓZSEF.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsvárt, Belmonostor-utca 20. sz.)

Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése. KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

I. Évfolyam.
Harmáztizedik szám.

Megjelenik minden vasárnap 1—1½ ívnyi terjedelemben.

Kolozsvárt.
1884. augusztus 3.

Magyar egylet.

Ez előtt másfél évvel az „Ellenzék“ szóba hozta az erdélyi magyar egylet szükséges voltát. Az indítvány viszhangra talált főleg a Királyhágon túl megjelenő lapokban, s néhány buzgó ember — minden felhívás nélkül — adakozni is kezdett a megalakítandó egylet részére. Egészen véve azonban, az ügy nem lépett le a sajtó teréről, mert nem akadt férfi, ki a gyakorlati kezdeményezés élére állva, gyűlést hívjon össze, tervet készítsen, irányt jelöljön és a megalakulás iránt megtegye a szükséges lépéseket.

Pedig ennek az egyletnek létre kell jönni, előbb vagy utóbb, de mindenáron. Azon kérdéseket, melyek a közszükség nyomása alatt kerülnek felszínre, csak elnapolni lehet, de megfojtani nem. Tegnap elnapoltatott, holnap újra kitör és „egyet kér“. Nem a hírlapírók gyenge szava hívja életre a magyar egylet kérdését, hanem a felfentartás örök törvénye.

Magyarok vagyunk és azok akarunk maradni nyelvben, szokásokban, gondolatban, izlésben. Ezer év viszontagságos történetének sikerült a bérczek és rónák e hazáját magyar államná tenni; az intézményekre reásütött a négyfolyam és hármashalom ezimerét: középületeinkre feltűzni a trikolornak sok drága vérben megáztatott lobogóját. — Ez volt a magyar nemzet politikai műve. Ám ez még nem elég.

Magyar államot alkotva, őseink csak fél munkát teljesítettek. A feladat másik és nem kevésbé fontos része — ránk — az unokákra vár. Magyar igazgatás a kormányzás minden ágában, magyar törvényhozás és magyar hadsereg: ez még csak magyar államot jelent. Ez még csak hatósági szervezkedés; csak félmunka. Az épület falai betetőzésre és az osztályok berendezésre várnak. A betetőzés és berendezés e nagy műve társadalmi feladat a magyar kultúra útján. A magyar állam csak akkor lesz minden képzelhető viharral szemben megerősítve, minden az egy minden ízében magyar társadalomra támaszkodhatik. Az állam önmagában véve még csak az erő; de a társadalom — az erő kútforrása.

Ezt az erőforrást meg kell nyitani, a széttört talajvizet le kell csapolni, az elágazó szivárgásokat egy medencében kell felfogni — egyszóval a társadalomnak örökké mozgó, észrevétlenül ható és mindent átölelő kultúrelvét szabályozni, összpontosítani és irányítani kell. Ebben áll és semmi másban azon magyar egyletek filozofemája, melyeket a felvidék és Temes megye hazafisága immár létrehozott. És ez teszi szükségessé az erdélyi magyar egylet megalakítását is.

Állam és társadalom ma már mindenfelé nemzeti alapokon szervezkedik. Faji sajátosságokra hivatkozik a germán, faji előnyöket számlál fel a latin, fájjellege van a szlávmozgalom minden parányának. A faji sajátosságok ezen előtérbe tolása a maga óriási versenyével új lökést adott az emberiség civilizációjának. Ethnografikus helyzetünknel fogva, mi magyarok a versenyáramlatnak épen a zúgójában vagyunk. A küzdelem kemény, szívós és szenvedélyes egyaránt; s ha védelmi eszközökről nem gondoskodunk, minket, rokontalanokat sodor el leg hamarabb az áradat.

Az állam törvényt hoz, vezeti a közigazgatást, kötelező erejűvé teszi a magyar nyelv tanulását, iskolákat állít, gyakorolja az ellenőrzést tanfelügyelőivel. Ekként szervezkedik a magyar állam. Ennél többet nem tehet és ne is tegyen. Mert a közszabadságnak megvaannak a maga elévülhetlen igényei s én nem szeretném, hogy a hatalom át lépje azon korlátokat, melyeken belül a társulási, az egyházi és az egyéni-élet mozog.

De ott van a társadalom. Az erős szervezett magyar társadalom siessen a szervezkedésben levő magyar állam istápolására.

Állítson iskolákat és kisdudovodákat, jutalmazzon idegenajku papokat, tanítókat, jegyzőket, ha azok a haza kipróbált fiainak bizonyultak, ellenőrizze a nemzetellenes mozgalmakat, terjeszsze a jó könyveket, menjen segítségére a düledező magyar egyházaknak, tegye dívatossá a magyar kultúrának minden egészséges vonását, védelmezze a faji érdekeket.

Ám ezt nem teheti meg egy zugegylet. A szervezetnek oly hatalmasnak kell lenni, hogy abban az erdélyrészi magyarság egész ereje koncentrált legyen. Hálózatot kell létrehozni, melynek szálai körülfontják a trónus lábait és a viskó küszöbét egyaránt. Legyen a nagy célnak mindenki

megnyerve, s legyen a nagy eszmenek mindenki szívívője. A köztérekben ez legyen a beszéd tárgya, a műhelyekben ez a gondolat vezérelje a mestert, a nők tűzhelyének ez legyen a legmelegebb pontja.

Erdélyt magyarrá tenni, — magyarrá tenni nem a nyelv által, hanem magyarrá tenni érzelemben, gondolatban, tettben, buzgalomban, hazafiságban és önrzletben s ez által helyrehozni ezer évnek mulasztását — ez lenne az erdélyi magyar egylet történelmi becsü feladata. Még álomnak is szép; pedig a megvalósulásnak misem áll utjában.

BARTHA MIKLÓS.

ÚJ VILÁG.

— Elbeszélés. —

Irta: TOLNAI LAJOS.

Második fejezet.

Egy taupár a czél előtt.

(Folytatás.)

A szerencse mostohasága fölött még ki sem kesereghette magát az idős tanember, hogy: én a bakra! hogy én egy paraszt gyékény sátor alatt! ki az aesztetikát, alkotmánytant tanítom, midőn eles heves hang verődött kifelé a sátorból:

— Egy tapodtatse megyek tovább, leszállok és bemegyek abba a majorba s meg nem mozdulok estig. Világ esüfjának itt nem teszem ki magamat.

— De az istenért, Emilia, gondold meg . . . informá . . .

— Engemet se informálgatlál volna annyit, ha tudtat, hogy ily szégyenre juttatsz.

És kiment az álom, ábránd a szép asszony szeméből.

Kiverte a hintó. Mert csak hintót ne látna a szegény cultur ember felesége soha, és meg oly cikkeket, mint: selyem ruha és fehér kenyér az asztalon, mely megrontja a vért és megbódítja az agyat!

— De érts meg, a szentekre kérlek — esdekelt a tanember a lócs sulya alatt — ha én ma el nem járhatom a szavazókat, ha nem informálhatom a befolyásosabb embereket: hát te, te együgyű asszony, fogd fel jól, ott lehet az okmányaimban az öt világrész minden dicsősége, még sem érek egy fakovát. Te édes Emiliám! — és most már elugrott a lócs mellől és összetette munkás, becstületes kezeit, — érts meg, a mi osztályunk a legintrikusabb osztály a világon, engemet a versenytársaim minden kigondolható bűnökkel befektitene, akarod ezt? engemet minden kigondolható régi és új vádakkal elárasztanak, hogy nem marad bennem annyi ép, mint a kis körmöm, s hova menjek én akkor? Akarod ezt!

— Most be abba a majorba. Vagy elválok. Azt akarom.

Ah istenem, szentséges jó istenem! hogy válna el az ember attól, a kit örülésig szeret, a kinek a lehelletét, keze melegségét, orcája piroságát, vállai fehérségét egy országért nem adná?

— Jó, jó — dörmögi Sárosi ur, és vontatja a két görhes lovat a major felé, azzal a bevezetéssel:

„Mire nincs szó, nincsen képzet...”
mint nagy Aranyunk mondja egy bánatos perczében, lehet, hogy a szegény pályázó tanember erre gondolna.

Mert másokra nem is gondolhatott!

Pedig az égető verőfényben már jól látszott a dombon fekvő Mindighát magos csillogó bádorgornyával; a sűrű fák közt sárga kéményü uri kastélyával; s talán odább a rétek felé már az út is szilárdabb lehetett, de hiába!

Azzal a szóval szemben, hogy akkor elváltak: egy szerető férj szívében semmiféle argumentum sincs. E véghatárnál még a repülő informánció is összeszeszi szárnyait.

S a halandó ember istenre bizza magát!

Harmadik fejezet.

Paradicsom az utszélen.

Erős, széles kőépület előtt, mely alacsonyságáról ítélve, valamikor juh-akol lehetett, állott meg a pályázó sátoros kocsi. Éjszakra feküdt a ház, s nagy terebélyes eperfák vetettek reá kellemes ár-

nyékot. Telve voltak a fák fehér és fekete eperrel, és a föld is terítve a kövér gyümölcsessel. Csipogó pulykafiak válogattak bennök kedvökre.

A zajra hatalmas fehér komondorok szaladtak a kapu elé, mire a már földön álldogáló tanpár, mint a villám szökött vissza a borító alá.

— Ne féljenek — kiáltott nevetve, s a kutyákat kötényével takargatva egy magas barna nő. Vissza mentek mindjárt Talpas, Dudás, Tisza, Duna, egyszerre hátra mindjárt.

S a retentő, vigyorgó állatok czamogva, morogva húzódtak a szénakazalok felé, de meg nem állhatták, hogy egy-egy hosszas elnyújtott vonítással ki ne fejezzék, hogy mit tudtak volna ők cselekedni.

Sárosi ur most már vigyázva, óvatosan leereszkedett a kocsiról s a mennyire ilyen esetben az ember megerőltetheti magát: nevetett s ideges rángatózásokkal dörzsölgette a kezeit.

— Én szokva vagyok a támadásokhoz, a mi pályánk bő példákat mutat, de a kutyák ellen csak egy argumentum van, a bot, s az most nincs nálam.

Gyöngéd mosolylyal, mintha a házaselek között mi sem történt volna a borító alatt, kapaszkodott a szép Emilia férje karjaiba. S oly édesen hajtotta fejét férje arcza felé, hogy a megsomoritott tanár ur mindent a legkészségesebb szívvvel elfelejtett.

Egyet érzett csak forró szive, hogy van rögs tanpályáján egy csillag, mely vezeti, biztatja, oltalmazza.

Hirtelen megtörténtek a kölesönös bemutatások.

— Sárosi József tanár, Sárosi Józsefné okleveles ez s ez, s Fröbelné.

— Sélye Pálné, ispánné a Házenfeld társaságnál.

Majd e közben odakerült Sélye Pál ur is fedetlen, kopasz fejjel, sárga-barna, nyájas, barátságos arczczal, őszes, bozontos szakállal s vastag, tüskés bajszszal. Törött, gyürödött szalmakalapját majdnem cigányfeketeségü, vastag eres kezeiben tartá.

— Én okleveles — — mi okleveles — — Hajtogatta magát a Sárosi pár.

— Isten hozta uraim, ugyan örvendek, épen

a délelőtt ment el tőlünk négy rendbeli szekér, mind okleveles . . .

— Tanárok voltak? Mindighátra? kapott hirtelen Sárosi ur az ispán szavába. — Ugyan kik lehetnek? Természetes, csak mi késünk el mindenünnen, az efféle csak engem szokott üldözni. Hogy lehetne innen ma négy óráig bejutni a faluba tekintetes jó uram?

— Sehogy se innen, mig egy pohár bort nem iszunk. Ugy mondják a tanár urak, hogy csak holnap lesz a választás, délután öt órakor. Addig akár Mohácsig elmehetünk. Nagyszerű ünnepélyre készülnek Mindigháton, lejön valami miniszteri tanácsos, lesz nagy bál, banquet, népmulatság, szaválás, fáklyás-muzsika a miniszteri tanácsosnak.

— Dencz fog lejönni, tudom, ő nagy utazó!

— Nem, nem, ugy tetszik valami Rácztot is mondtak.

— Igen, ez a két ur mindig eszi egymást az ünnepélyekért.

A nők se maradtak hátra a beszédben, főképen Emilia vette elő tanítóképezdei finomságait.

Többszörösen megrázogatta mind a két kezével a derék jókedvü ispánné kezeit, s fel-felkiáltott: ah mily szép lakásuk van Önöknek, valóságos paradicsom — az utszélen.

— De tessék belebb, — vonszoló a jó ispánné a tannót.

— Pár perczet, hadd szívom ez isteni levegőt, ah! oh!

S oly hosszukat, szélesekét lélegzett, hogy az ispánné sajnálni kezdte, gondolván, hogy a szegény asszonyság nagy beteg lehet, s azért tikog úgy.

— Ah isteni lég! mennyi pulyka, csirke, récze, lúd! oh édes jó természet, mi boldog, ki kebeleden lakhatik!

— Istennek legyen hála, mi egészségesek vagyunk, de kérem mennénk már belebb. Kocsis maga menjen a színbe, fogjon ki, a lovakat kösse be. Hajtson, hajtson.

— Ah, bocssásson meg nekem egy szerény kérdést — öleli át Emilia az ispánnát — nem tanult kegyed a k...i képezdében, a hetvenes évek elején? Ugy-e tanult, a kis Fehér Tilvel? Bizonyosan. Ezekre az érdekes vonásokra — mutatott a barna nőre — emlékszem.

— Nem kérem, én csak a Faddi mesternél tanultam.

TÁRCZA.

AZ ÉLETBŐL.

— Irta: SEBESI SAMU. —

I.

A gyermek.

Milyen szép . . . ?

Langyos eső égető melegben, mely mindenütt életet fakaszt; napsugár a a börtön éjelében, mely mint a szabadság int feléd; vezérszél, egy szárnyas üstökös, melynek képe szivedben ragyog.

A családfa legszebb nyíló virága, mely örökké jó kedvtől virít. Még a lelkiismeret rut mardosása, komor árnyát arczára nem veté,

— az olyan szép dérélt, mint a felhőtlen kék ég holtozat, vagy isten trónja körül egy angyalarcz.

Ki a gyermeket igazán szereti, — a bűnt kerüli, s attól irtózik. És ha lelke egy pillanatra tán, hitvány vágyait vakon követi, — ilyenkor a gyermek szelid arczával, miként a tiszta tükör, — gonosz szándokod visszatükrözi. Megdöbbenve álls meg előtte, s bármily vad gondolatot rejt agyad... próbálsz mosolyogni. S e mosolytól oszlik a bűnös szándék, mint nap elől a sötét zordon éj. Az ördög újra ember-arczot ölt; az érzéketlen kebel feldobog. Virág után nyújtja ki kezeit, mely piroslik mint szép rózsapár, a gyermeknek duzzadó arczán. . . A ki egyszer virágot szakít: gyűlölni nem, csak szeretni tud.

Szeretet, mely mindent össze tart, Nélküle az élet tán egy óriási zürzavar volna; velőtrázó disharmoniaja a pokolnak képét nyujtaná, melyben az elkárhozott lelkeknek szivszaggató jajgatása zug. — — Ám az élet hol szeretet lakik, olyan mint egy földi menyország, melynek angyalai: gyermekek.

A ki nem szeretett még gyermeket, az nem ismeri a szeretetet: az életnek legfőbb örömét. Le-

het hamis minden érzélem, de a mit a gyermek iránt érzünk, az mindig őszinte, tiszta s szent.

A tiszta érzélem drága-kő; az élet legbecsebb ékszere; de köztük gyémánt a szeretet, melynek fénye tulragyogja mind.

És e gyémánt mérhetlen értékét, csak az tudja, csak az fogja fel, ki gyermekét ölébe ringatja s belemélyed lelke, lelkébe.

Az a picziny gyermek, a ki alig gagyog, sohse okoskodik, s gondolkozni se tud, — csak érez kis szive, s érzelme is kettő: anyját látva: nevet; mikor nem látja: sir.

Mégis benne telik mindenki öröme. Ő a szív hangszere, a lélek oltára. S ha egy pillanatra, elvonnak gondjaink kis bölcsője mellől, — akár merre járjunk, — szívünk ott andalog, a képzelet szárnyán, visszarepül hozzá, vigan mulat vele. Oda száll a lélek halkan imádkozva, s imáját általa küldi fel az urnak, magas menyországba.

Ha lelkeken dülnek a sors csapásai, — vagy a rossz emberek, rosszabb rágalmi, ha megsebezve vagy szived fájón vérzik. Ha hiszed, hogy reád senki sem gondol már; egészen elhagytak.

— De a magasabb nőosztályokat? a hat osztályt? Igen?

— Ott nem volt osztály, csak iskola.

— Ah, nyelvtan, irodalom, aesthetika . . . Igen?

— Csak irtunk, olvastunk, számoltunk, kátét tanultunk s főképp énekeltünk. Az öreg mester azt szerette legjobban.

(Folytatása következik.)

A HÁROM CSÖP.

Hallottatok-e ily mesét?
Három picinyke semmiség,
Három ragyogó kis gömböcske
Hogyan veszett a minap össze?

Egyik szól: Első én vagyok,
Csak én teszek szépet, nagyot:
Én szerzem, védem a hazát;
A jognak erőt csak az ad,
Ha én is megpecsételém
S a férfi hősi érdemén
A korona én, én vagyok —
S a vér csöp oly büszkén ragyog.

A másik szól: Nem engedem;
Az elsőség enyém legyen!
Ki gyógyít vérező sebet?
Ha kínođ már nem tűrheted,
Ha rád borul a gyászos éj,
Vagy elfullaszt már-már a kéj:
Én, én hozok gyógybalzsamot —
S a könnyesep oly enyhén ragyog.

Szeliden szól a harmadik:
Reggeltől másik hajnalig
Én gyűlve-gyűlök szüntelen
S nyomomban mind áldás terem.
Tölem kövérül a mező,
Bennem bizik az éhező,
Az élet én, csak én vagyok —
S a veríték mindig ragyog. . .

SZÁSZ BÉLA.

INCOGNITO.

— Beszély. —

Irta:

FANGHÉ GYUJTÓ IZABELLA.

(Folytatás.)

Ez alatt a mama kisebbik leányát kereste, de ez sehol sem volt található s a vendégek látása nélkül távoztak.

Következett a polgármesterné. Oh ez már nemcsak negéliyi a nagyvilági nőt, ő valóban az. Bár kis város lakója, sokat utazott, látogatott elsőrendű fürdőket és elsajátított némi külszint a nagy világból.

Aztán, bár látszott, hogy a művészetnek nagy rész jutott a hervadni kezdő szépség emelésében, az egész választékos, bár kissé piperés öltözékében kellemes összehatást tett. A látogató otthon érezte magát körében, élénk, szellemes társalgás fejlődött ki közöttük, ki tudja, meddig nem tart, ha Zeleiné közbe nem szól azon indítványával, néznék meg a kertet, míg a többi vendégek el nem jönnek.

— Mert kedves Kálmán öcsém, ez egy valódi mintakert, az utolsó fűszálig minden a leggondosabb kezelésre, legkiválóbb izlesre mutat, kár lenne meg nem tekinteni.

Ő nagysága késznek mutatkozott s felnyitva széles csipkéjű, vörösen bélelt écrü napernyőjét, elfogadta az útas felajánlott karját, míg Zeleiné, ki minden zúgot jól ismert, a vezető szerepére vállalkozott.

A kert valóban érdemes volt a megtekintésre. Bársonyszerűbb gypet, szebb virágcsoportokat, gondozottabb növényházat, ápoltabb fákat alig lehetne képzelni. Hát még a gyümölcsös, a konyhakert, melyeknek mintaszerű kezelése a gazda becsületére vált.

Ő nagysága el is háritott magáról minden dicseretet.

— Férjem szenvedélye — mondá szerényen — ő fárad, én csak élvezek, mikor nem unatkozom — tevő utána halkan, sokat jelentő pillantással vezetőjére.

— Ahá! — gondola emez. — S ha az unalom jelentkezik? — susogta gyöngéden, egészen közel hajolva a szép asszonyhoz.

— Szórakozást keresek — viszonzá félre nem érthető pillantással ő nagysága.

— Oh mily irigylésre méltó lehet az, a ki kegyednek kellemes szórakozást képes nyújtani! — felelt még mindig halkan az utas.

— Gondolja? — viszonzá a nő, közelebb simulva vezetőjéhez. S az érdekes beszélgetés ki tudja hova nem felelt még, ha egy fordulónál hirtelen új, meglepő kép nem tárul a sétálók elé.

Egy lankás oldalon, vadfaktól árnyalt gyepre tiz, tizenkét földműves gyermek, fiu, leány ült félkörben a fűben, a fiuk vessző- és szalmafonással, a leányok kötéssel, varrással foglalkozva. A félkör közepén nagy, mohos kövön két ijju leány foglalt helyet, az egyik, az otthon hiában keresett Annus zöld levelekből fűzött hosszú fűzérrel fonta körül barna fürtös fejét s egész alakját társának, a ki térdére könyökölve s fejét kezére támasztva, mély, érczes hangon olvasott fel egy könyvből.

Ah mily szép, mily gyönyörű idyll! — kiáltott fel meglepetten az utas.

A felkiáltásra a leányok felrezzentek, Annus az idegen láttára oly piros lett, mint akár a kis pórleányok kötényei, felugrott helyéről s egy iramodással eltűnt a bokrok között, míg a másik szintén felállt s daczosan kiegyenesedve nézett az érkeztettek felé.

Teljesen kifejlett, szoborszerűen szép alak volt az és egyszerű, csakis lombdiszével ékített világos ruhájában, hasonlóan koszoruzott koromfekete hajával, a mely két karvastagságú fonatban omlott alá természetén, antik druidanőhöz hasonlított; s ez alakhoz olyan jól illett az a szabályos vonalú sárga-barna arc kemény kifejezésével s az erős szemöldök alól hidegen tekintő nagy, sötét szempár.

Egy karján érzett különös rángás végre társnőjére figyelmeztetvé a sajátos látványban egészen elmerült idegent. Ő nagysága rendesen halvány arcát most kékes sápadtság borítá, apró, hegyes fogai mélyen ajkára hatoltak s máskor bágyadt tekintetű szemei villámokat látszottak szórni.

E két, egymástól oly egészen különböző lény láttára lehetetlen volt egy pillantásra fel nem ismerni, hogy kiket tán a szeretet szent lánczának

Nincs senki a földön: szíves barátsággal a ki megkínáljon; balsorsod megosztja, terheid könnyítse, — vagy ha már nem lehet együtt sirjon veled: Keresd a gyermeket! Ártatlan szemébe van az üdv forrása; érthetlen szavából mennyi biztatás szól. Az elesüggedt lélek, újra ébredni kezd, a szív újra dobban, föléleszti azt a szeretet melegét, — úgy érzed, hogy szeretsz, — s a ki egyszer szeret, már nem boldogtalan,

Ha lakod rideg és hallgatag, s a bus magány zsidbasztja lelkedet, kihaltak tetszik az élet egészen. Csak azt hallod, hogy az öreg óra kegyetlet az idő perczeit, vagy a tücsök egyhangú dalra kél, mintha gunyolná télen életéd, melynek öröme, vágya, bánata, — olyan egyhangúságban működik el, mintha élted célját nem értenéd: keresd a gyermeket! Örömodet szilaj kedvre gyulasztja; lelked gyönyörbe uszik szüntelen; vágyaidnak szárnyakat növel, mely ismeretlen világba ragad; bánatodra enyhe balzsamot hoz, mely ha sajog is gyönyör lehet.

Ha misem érdekel; közönyös az erdő, mező, liget; fásult a szív, s nem lelkesít a dal; unott az

élet, mint egy ócska rongy; szándékosan keresed a halált: úgy menj a gyermekhez, nézd mint ujong csekély játékának.

Erdő, mező, liget lelkesíti; a madárdalt epedve hallgatja; tapsol egy színes buboréknak is, mely csupán egy pillanatig tart. . . Hát ha gyenge karjai elbirnák, azt a munkát, mit férfi végez, mi évekre s tán századokra szól, mit végezne akkor. . . pedig nem tudja még, nem ismeri az életnek becsét. . .

Hány ember van szegény, koldus vagyontalan; sorsa megtagadta az élet kényelmét. Csendesén éldegél egy napról a másra. Ő se tudja miként, csak tűnnek a napok s nem is örömtelen. Pedig a szegénység örökös vendége.

Kérdezd meg csak tőle; elcserezné azt a kunyhót palotával, melynek homályában gyermekarc sugárzik? Lenne-e dúsgazdag, a ki egyedül él; magába zárkozik és ki ől szívéből minden szeretetet, mely rideg életünk legfőbb kincsforrása? Lenne-e hatalmas, kinek parancsszava milliókra terjed, — hogyha nélkülözni kellene, mit már birt: a gyermekszeretetet. . . ?

A bölcsöböl feléd mosolygó gyermekarc; vagy a ki most tanul csak járni még. Téveteleg nézéssel keresi az irányt, mely felé ingatag lépteit intézi. Vagy a ki már szalad; a vadvirágos rét tarka pillangóit szilajon kergeti. . . Mind csak arról beszél: ő egyedül a föld legszebb ékessége; a jelen öröme, a jövő reménye.

Nélküle az élet: hajó a háborgó tengeren, a melynek sehol sincs csendes kikötője. Szelek szárnya viszi; vihar összetöri; mert senki sincs a ki sebet bekötözze; fájdalmát enyhítse.

Ha mint elkárhozottat üldöznek; ha irigyed a szellő s napsugár; ha megrendült istenben a hited; s emberekben többé nem bizhatol; lelked világra sötét borult, — nem érted mi a hit, remény, szeretet. . . . Menj a gyermekhez, — ő majd megtanít!

kellett volna egybefűzni, ellenséggé áll egymással szemben.

— Hogyan, Olga! — sziszegett összeszorított fogai közül az anya — megint? Sokszoros tilalmam ellenére is?

— Nem tudom belátni, mi helytelen van abban, ha e szegény gyermekeket oktatom — felelt nyugodt, komoly hangon a leány, magához ölelve egy párt a kisebbek közül, kik az urnó haragos közlekedésére félénken vonultak pártfogójuk közelébe.

— Jobb lenne, ha magad tanulnál — viszonzá a mama fitymálva — hogy helyzetéhez méltó nevelést szerezz magadnak, uinthyogy a piszkos napszamos porontyok nevelőnőjévé szegődöl. Oh ez a leány megöl pórias hajlamaival — végzé, az idegenhez fordulva, szavait.

— De nagysád! hiszen ez nagyon szép, dicséretre méltó törekvés — kiáltott fel emez — egy bájos tündér gondjaiba veszi a szegény földmunkások gyermekeit s míg azok nehéz munkában görnyednek, jóra, szépre oktatja őket. Szabad megnézmem — folytatá elbocsátva ő nagysága karját és illedelmes üdvözléssel a leányhoz közeledve — mit olvasott fel nagysád védenzeinek? Csinos kis történetek — folytatá, átvéve a leánytól a könyvnek a címét, melyek czéljának még jobban megfelelnek. Megengedi?

S a leány, míg ezt mondá, felnézett. Lehetetlen azt a változást leírni, mely e pár pillanat alatt arcán véghez ment. Az előbbi daczos kifejezés előbb csodálkozónak lett, majd kételkedve kereste tekintete az idegen arcán a gúny jeleit, míg végre annak jóakaró, őszinte tekintete alatt a borus homlok redői kismultak, a szembe szelid bizalom kinyomata költözött s a duzzadt piros ajkak hószinű fogsorokat feltüntető, majdnem nyájas mosolyra nyíltak.

— Köszönettel fogadom szivességét — felelt szeliden.

S az idegen, míg néhány címet jegyzett a kezében tartott könyv tiszta lapjára, gyönyörrel pillantott a saját szerűen szép alakra.

— És most, Olga lelke — suttogott ez alatt a leány mögé került Zeleiné — tegyen valamit a mama kedvére is, úgy is este van, bocsássza haza ezeket a gyermekeket s jöjjen szépen velünk.

Olga szót fogadott, elbocsátotta a gyermekeket, kik mindnyájan kézesókkal vettek búcsút pártfogónőjüktől, aztán lesütött szemmel a többiekhez csatlakozott, s míg anyja az idegennel előre haladt, ő az öreg Zeleiné mellett maradt.

— De mondja csak kedves, hova lett Annus? — kérdé amaz.

— A bohó leány elszaladt, — felelt mosolyogva Olga — szörnyen fél ettől az idegentől, mert azt hiszi, rajta kapta, mikor ott járt a verendán leselkedni.

— No jöjjen hát Olgácska, keressük meg azt a szegény gyermeket s vigasztaljuk meg, mert vendégem bizonyosan semmit se látott, hanem csendesen, mélyen aludt.

Ezzel az öreg asszony és az ifju lány elementek Annust keresni a sűrűségbe, míg az idegen ő nagyságával karján a ház felé haladt.

— Uram, az égre kérem, — kezdé a nő, látva, hogy leánya és Zeleiné másfelé tértek — ne ítéljen ön el ama szegény gyermek egyetlen magaviselete miatt.

— Én elítéljem, nagysád? Isten mentsen! — kiáltott fel az utas.

— Belátom, hogy első perczen hibásnak látszom, hiszen megszokott dolog az anyákat tenni felelősökké gyermekeik hibái miatt és elhanyagolt

nevelésnek tulajdonítani azt, a mi velök született visszas hajlamokból ered. Eleget mondtam férjemnek, ne vegye ki még ily korán a növeldeből, de hiába! ha a férfiak egyszer fejükbe vesznek valamit. Így igen gyermek lévén, hogy a társaságban szerepeljen, hozzá nem illő körben keres szorakozást, a mi lehetetlen, hogy nyomokat ne hagyjon modorán. Higgye el, én eléggé igyekszem, de vannak hajthatatlan természetek.

— Bocsánat nagysád, nem tudom mire czéloz. Én a mint már egyszer nyilvánítam, épen semmi illetlen sem látok az Olga kiasszony népnevelési törekvéseiben sőt ellenkezőleg, nemes és hasznos foglalkozásnak tartom. Angliában a legelső családok gyermekei . . .

Hisz nem is épen azt értem — felelt kisé zavarba hozva ő nagysága — hanem egyáltalában azt a durczás megközelíthetlenséget, melylyel önmaga előtt tetszeleg. Én nem ellenkezném népnevelési mániájával, ha a mellett igyekeznek más kisasszonyokhoz hasonlónak lenni, a helyett, hogy kizárólagosan ezen alanti körben élve, elpóriasodjék, elhanyagolva tanulmányait, melyekre okvetlenül szüksége lesz, ha majd évek múlva helyét a társadalomban el kell foglalnia.

— Évek múlva? — gondolá magában az idegen. — Értem már, a mamának nem tetszik a felnőtt leány, a ki ártalmára lehetne szép asszonyi hírnevének, s az, miután kissé hosszúnak tartja az időt, melyben gyermekszerepet kell játszania. Én azt hiszem, — folytatá fenhangon — a mennyire e pár perc alatt megítélhetem, hogy Olga kisasszony azon természetek közé tartozik, a kikre sokkal inkább lehet gyöngédséggel, mint szigorral hatni.

— Óhajtom, hogy őt jobban megismerve, meg ne változtassa véleményét.

E közben a ház előtti terrassera érkeztek, hol többen vártak rájuk s a társaság nemsokára teljes számmal összegyűlt. Egy ideig nők és férfiak együtt mulattak. A központot természetesen az idegen képezte, a ki egyenlő könnyűséggel társalgott a nőkel divatról, napi újdonságokról, a férfakkal politikáról, világfolyásáról. De aztán megoszlott a társaság, a nők együtt maradtak csevegni, míg a férfiak a tekepályához vonultak.

Utasunk is megunva a folytonos keresztlüzet, melynek Malvin kisasszony, Bonkáné s a ház urnője által kitéve volt, az utóbbiakkal tartott. Azonban, miután mindnyájuk bámulását kinyerte az által, hogy egy halottaktól körülvelt oszlopot egy dobással leütött és a másodikkal mind a kilenczet leverte, odahagyta a tekézőket.

Midőn ismét a lakház előtt haladt, zene hangzott ki onnan, valami szivhez szóló melodia, nem művészi tökélyvel, de szép meleg felfogással hegedün előadva. Ezt a zenét akarta most újra hallani s e vágya teljesült is, mert a mint a házhöz közeledett, ismét hallotta a kellemes mélabús zenét, most már tisztán kivehető, egy Beethovenféle lassu dallamot zengett a hegedü, még pedig zongorakiséret mellett.

— Olga játszik bizonynyal, — gondolá — a lágy, gyöngéd vonás női kézre vall s az a mély, kissé borongó felfogás, úgy illik e sajátos leány egyéniségéhez. A zongora gyöngé kísérletnek bizonyul a szép játékhoz, csalódnám, ha nem a kis félénk leány ujjai alól kerülne ki.

— Nini, öcsém uram! — hát maga honnan kerül? — szólalt meg egyszerre egyik ablakból a Zeleiné hangja. — A szép zenét hallgatja? közelebbről akarná hallani? s tán még azt is szeretné tudni, kiktől ered? No ne féljen, én meg nem aka-

dályozom benne, sőt ha szépen kér, még az utat is megmutatom, a melyen közelébe juthat. Amott ni, azon a hátsó ajtón bejöhet. Így ni! Csodálkozik, hogy itt lát? hát én bizony meguntam odakünn azt a sok üres beszédet s bejöttem ide zenét hallgatni s kissé a terítésre felügyni. No, ha maga még közelebbről akarja hallani, hát tessék, ott az ajtó, bemeget.

— Drága, jó néni! — szólta az utas, összeszűrt szemmel a jó öreg asszonyt — be el tudja találni az embernek a gondolatját!

Aztán benyitott a jelzett ajtón, melyhez hátal állt hegedüjével kezében Olga, míg a zongora előtt a belépővel szemben ülő Annus láttára fülig pirult s ijedten ugrott fel helyéről.

— Mi az, Annus, mi lelt? — szólta megfordulva Olga. — Ah ön az! — folytatá egy fejlintással üdvözölve az idegent s hegedüjét letéve, két kézzel visszatartva a szökni akarót. — Mondja, kérem, mit tett ön az én kis barátnőmmel, hogy a mint meglátja, röglön el akar szaladni?

— Sajnálom, ha ijesztőnek tűnök fel a kisasszony előtt — felelt mosolyogva az idegen — én nem tehetek róla, hisz most van szerencsém először láthatni.

— Hát nem látott azelőtt, nem ébredt fel — gondolta Annus, és kissé megnyugodva, letett székési szándékáról s hallgatva foglalta el előbbi helyét.

(Folyt. köv.)

„HOZZÁ.”

Irja:

SZUNYOG.

IV.

Egy homályos történet.

des! Lakott a mi utcánkban egy vi-szeltes nő, a kit csak úgy hívtak, hogy Kati. Nagy, csontos, vállas, lompos fehérnép volt. Idősnek lehetete tartani durva, felboronált, sárgás-feketés azezbőre után, de fiatalnak dús, kemény, barna haja s ragyogó szemei miatt.

Mindössze keveset tudok róla s mégis sokszor van eszemben. A ki látta nem, felejté el hamar. Gondatlanul öltözött a mellett, hogy szegényesen s nem is volt elég szemérmes a ruházkozásban. Egy ingvallban, egy vásott rokokyában, kalap vagy keszkenyő nélkül, eljárt cipőkben, kezében kötéssel sétált itt a házak előtt le s fel örökig. Épen semmi tiszteletreméltó sem volt rajta s a ki elment mellette, mégis köszöntötte. Ha nem a rongyos Katiról beszélnek, azt mondanám, hogy tekintetében méltóság volt. A szeme ígésző szem volt, a milyentől a gyermekek megbetegszének.

Egyszer ide költözött. Akkor nyár volt. Egy hitvány kis lyukat bérelt magának, melybe tán bejárt az eső, de a szél bizonyosan. Felette kevés holmit hozott és igen hitványokat, de köztük egy faragványos, gyöngyház, tükrös régi képrámát — egy női arczkép volt benne — mely többet ért, mint az egész putri.

Még tán az nap megindult ismerkedni a szomszédsággal. Végig járta az utcát s megszólított mindenkit. Egész vallatás volt ez az ismerkedés: — Maga ki? — kérdezte érdes, durva hangján ut-

ezánk törzslakóitól — magáé ez a ház? vette vagy kapta? van felesége? szereti? hát gyermekei?

— Miért nincs gyermeke? — riadt arra, a kinek nem volt. Mind elszörnyülködtünk e neveletlen modor felett. Micsoda kiálthatatlan nép ez! Borzosan durva, időtől kicsiszolt veres vállait s karjait mutogatva egy kékes-sárgás-szürkés köntösben mit vizsgál minket egy idegen senki? Azonban feleltünk. A kötöttű csörgött a kezében, szép fehér, gondozott keze volt, és igazán mintha a nyelve is csörgött volna. A gyermekek már az első nap féltek tőle. Hevesen, szinte dühösen ölelte az apróságokat. Attól tartottam, hogy megmarja valamelyiket.

Ő megvizsgált mindeneket, de tőle a nevét se kérdezhették meg. Pedig nem hallottam soha nyelvelni. Mégis valamiért tartottak tőle. Egyszer lopva benéztem az ablakán s csodát láttam. Azokkal a rongyokkal és hitvány holmikkal szoba lett a lyukból. Ott minden beakgatva, berakosgatva, bedugdolván. Csinos, lakályos szoba volt. Kati kötött, kényelmesen elterjeszkedve egy nem tudom miből alkotott diványon. Meg sem mozdulva szólott ki nekem:

— Mi tetszik?

Jó napot mondtam. Megbillentette a fejét komoly kimértiséggel s többet rám se nézett.

Tán a kötése után élt, mert untalanul facsargatta a gyapotszálakat. Bizonyosan élhetett volna egyéb foglalkozásból is, mert egyszer a Bagi szomszéd unokájának egy négy délzeg lőtől vont fogatott rajzolt ott az utcán, térden, plajbásszal, egy darab gyűrött papirosra. Határozott, jó vonalak voltak azok. Kati tudott rajzolni, okvetlenül mindent tudott. Csak nem akart, úgy hiszem.

Kevésszer járt ki az utcánkból a városba. Ilyenkor nyomorúan piperézte fel magát. Nehány jobb darab ruha rajta, ósákos, rég divatját mult, a többi újabb, de hitvány volt. Egészben szerfölött kopott és feltűnően koldusszerű. Mindazonáltal mintha követelne valamit az emberektől s mintha jussa volna követelni.

Senki nálunk meg nem szerette. Nem is járt abba, hogy tessék valakinek. A városban se sok ismeretsége lehetett. Egyébiránt az ő dolgait, útait nem ismertük. Egyszer egy vidéki gazdag urfi drága kocsijába látta. Nagy szomszéd a fazékas. Tulajdon ez a mi viseltes Katink volt. Megállította a fogatot.

— Hallja — kiáltotta Nagynak, átnyujtva egy csomagot — ezt a holmit hazaviszi s megőrzi, a míg érte megyek.

Az a holmi súlyos volt. Nagy fazékas, iparos polgár és nem napszámos, mégis hazavitte szó nélkül. S bizony nem merték felbontani, hogy megnézzék mi van benne.

Ez a hintó, meg egy párbeszéd, a melyet hallottam, nagy zavarba ejtett Kati iránt.

Egy gögös nagysás ur lakik a piacon, a ki meg se látja a szegény embert, pedig polgár fiu volt ő is valaha. Hanem nagy hivatala s egy elszegényedett báró famillióból való szép fiatal felesége van. Deé Lőrincznek hívják. Most a tavaszon ide tévedt egy nap a mi utcánkba s a szegleten a rácz Boglán háza előtt meglátta Katit, ki úgy egy ingvállban, borzason, kötéssel a kezében csavargott az utcán.

Deé nagysás ur úgy megrettent tőle, mint akármiféle közönséges ember.

— Itt vagy Kati — hebegte — mily véletlenség; rég nem láttalak.

— Akart tán? — vetette oda ridegen, kicsinylőleg Kati — örvend rajtam?

— Sajátságos, sajátságos — mondta Deé ur — az ember életének az útai . . . hogy eltelnek a napok . . . sajátságos, váratlan.

— Nos — kérdezte Kati s felrántotta húsos veres vállait — kíván valamit? — Aztán félrelépett s mutatta a nagysás urnak az útát.

Deé ur nagy nyugtalansággal tekintgetett körül, ha nem látja-e valaki, zavarában megemelte a kalapját és elment.

Ennyi volt az egész. Kati, mintha semmi se történt volna, kötött és járt tovább, úgy láttam azonban, hogy egyszer utána tekintett. A szemei felragyogtak s beharapta az ajakát.

Megvallom én is olyan ügyetlenül összeza-rodtam, hogy egy perczeze összevételtem a személyeket s úgy tetszett, hogy Kati valami nagyságos asszony s Deé ur egy lompos koldus. Mindenesetre Kati az erősebb.

Bagi a eszmadia szomszéd, mint afféle konyeles okvetetlenkedő ember kérdést, tett Katihoz, hogy honnan ismeri „azon dicsőségét küsded városkánknak.”

Kati megnézte szigorúan a kíváncsi iparos polgártársat: „Köze van hozzá barátom? Fize- tik érte, ha megtudja mi?”

Egy Bagi nem tűr el efféle szót, míg tart az ökléből. De ez a sehonnai Kati még egy Baginál is birt.

Néhány nap mulva a nagysás Deé ur szoba- leányát, egy pisze, pöske, gyikszemű leányt lát- tam Katinál. Bizonyosan a Nagysás ur valami kö- nyöradományát hozta. Azonban tán tévedtem, mert a leány igen sok ideig suttogott Katinál s nem adott neki semmit, sőt átvett tőle egy össze- hajtott papirost, a mi úgy nézett ki, mint egy le- vél. No hát az furcsa lenne, ha Kati küldene va- lamit egy olyan gazdag urnak, vagy a feleségének, egy született fiatal, szép báró hölgynek.

Mindez a sok urakhoz való surlódás gyanus- sá tette Katit az utcánkban. Galamb szeretkezik a kigyóval? Egér a macskával? Nyul a kopóval? Sze- gény pajtása a szegény. Ez a Kati valami gonosz lesz. A szomszédság nem a koldusságában vissza- huzódót, tartózkodót, büszkét látta benne. Gyana- kodott rá s utálni kezdte. Ki nem tértek előle, nem köszöntöttek s gyermekeiket elparancsolák tőle az anyák. Mért? Tűrhetetlen egy olyan rejtély, mint ő a mi utcánkban. Menjen az urak közé.

Kati meg se látta ezeket az apró agyarkodá- sokat. Az idő úgy is ősz felé fordult, az ingvállban tett sétákkal felhagyott. Otthon ült, csörgette a kö- tötűket. Napközben csak az eczetgyártó zsidó 11 gyermeke közül való igen szeplős, hirtelen veres, piszkos kis Sáríkával ha váltott vagy egy szót, a ki lejárt hozzá segíteni egyben-másban.

— De nem ott eszem — sipegte Sári — mert smutzig egy kosztot ad az asszonyság. Mi mele- get eszünk otthon — és megnyalta vékony aja- kát — az asszonyságnál pedig csak hideg, mindig hideg.

Napközben. Ám észrevettem, hogy esténként egy párszor valaki járt Katinál. A Deé nagysás ur pisze szobaleányát a Kati kapujában találtam két izben. Várt valakit. Jöni vagy menni? nem tudom. Kémkedve tekintgetett többször szét az utcán. Ne- hány szavát is hallottam, a mire a Kati durva, re- szelős hangja felelt az udvarról.

Most nem rég egy szombatnapon történt valami.

Délután néhány hópehely szállangott s olyan hirtelen este lett, hogy az én verebeim itt feleltünk a padláson alig tudtak elhelyezkedni éjszakára. Ko- pogtak, csipegetek bomlottul. Felgyújtották az utcán a lámpákat; szél kerekedett s a gyertyánfa száraz

levelei zörögtek. Igen zajos este volt. Egy bornyu a Bagi szomszéd udvarán szörnyen panaszkodt va- lamit az anyjának, az anyja viszont szörnyen vi- gasztalta. Erre több kuvasz méltallankodva ugatott.

Hazafelé tartottam. A mint a mi utcánkba fordultam, majd leütött a sötétben egy kocsi. Hol jár itt kocsi? S miért nem gyújt lámpát? Titkol valamit? Borszusan hallgattam, mint csattognak a kerekek. A kocsi nem ment messze. A Maros mel- lett a berek szélén állott meg.

Finom permete ütődött az arcomhoz. A szél csipni kezdett. Siettem. Elhaladtam a régi ház előtt, a hol a kisértetek laknak. Omlatag vén épület; a bogarak, egerek s tanyátlan madaraké. No meg a go- nosz. Így tanultam gyermekkoromban. De most alsza- nak. Az ő virradatjuk az éjjel. Nekik való éjféli lesz ez.

Azonban, mintha valami csodálatos hangot hallottam volna dudorászni. Nyugtalanított. Mély, kellemetlen, sem gyermek, sem női, sem férfi hang. Vig dallamra panaszos hang, némileg a segélyki- áltáshoz, egy cseppet gajdult ember danájához ha- sonló. Körülnéztem. Senki. A mind haladtam, mind érthetőbb lett. Rég-rég a sánta szabó szokta éne- kelni gitár-kiséret mellett:

„Vadászat, szerelem, a jó bor
Férfiakkal fog kezét.
Csapjon fel mi közénk, ki bátor...”

Majd felkiáltottam. Kati dudolt. A fogai kö- zül szűrte ki a hangokat. A kapuzábé nagy buty- kóján ült.

— Ej ha szomszéd — szólított meg — de siet.

— Csuf az idő.

— Csuf ez? A virradat se szebb . . . Érzem a természet erejét körülöttem; hallja a szelet?

Azt hittem részeg Kati. A nyájas derült, hang egyáltalán nem illett hozzá. Fel se tettem róla, hogy dudorászni tudjon.

— Nem szeretem azt a gyáva napfényes időt, ez nekem való. Érzem, hogy gaz s birkozom vele, a verőfény megcsal s beteggé tesz. Bocsánatot ké- rek, hogy megszólítottam s feltartóztatom, de igen jól esik beszélnem. Igen elhagyatott vagyok s na- gyon rég nem voltam ilyen boldog. Nagyon vágy- tam a mai napra, oh rég, milyen rég! s szeretnék szüntelenül beszélni. Ne szegycsinyelj kegyed, hogy megszólítottam. Senki sem lát . . .”

A kissé vad és keserű árnyalattól eltekintve, olyan válogatottan beszélt, mintha ő, Kati, egy del- nő volna s engem, hódolóját e fényes salonban kényelmes karszékekkel kínálna. Sőt kissé pikáns íze volt annak, mikor biztosított, hogy: senki sem lát. Nem vád vagy panaszsképen hangzott. Nem tudtam válaszolni. Haboztam, ha induljak-e? Ekkor Kati felütötte egyszerre a fejét s kérdezte:

— Nem hall lépteket? A szeme bizony úgy fénylett a sötétben, mint egy macskáé. Felugrott. Erősen, idegesen megkapta a karomat, hogy sajtott.

Jön valaki — sugta elváltozott hangon — várjon . . .”

— Szerettem volna menni. Sietve közeledő lé- pteket hallottam. Kati előre nyújtott nyakkal figyelt. Félre vonultam. Valaki a kapuig ért.

Ütés a hogy koppan, úgy szólott a Kati hangja.

— Én vagyok Bedő Katicza. Csak én hi- vattam. Fizezni akarok. A régi tartozást, tudja . . . A felesége, a báróné megcsalja, mint a hogy maga csalt meg engem . . . Lenézi magát mint a hogy maga szegyenlt engem, mikor ur lett. Szenvedtem, hitvány lettem — szenvedjen . . . Ott benn az én szobámban ölelkezik a felesége, a bá-

rónó, egy urfival a ki rangjabeli és fiatal. Én csábitottam rá, én csaltam ide, én sülyesztettem le, én: elhagyott mátkája, Bedó Katicza. Csak ezért tértem még egyszer vissza. Boldog vagyok. Nézz meg, kinlódjék; im nyitva az ajtó..."

Soha se láttam többet a lompos Katit.

Ó-SZÉKELY REGESÉK DALA angol nyelven.

Honfiaink közül az utóbbi husz-harmincz év alatt sokat vitt külföldre, vagy a kényszerűség, vagy a tudományiszomj. A kivándoroltak közül számosan maradtak ott, de az tán még egyetlen-egyvel sem történt meg, hála Istennek, hogy hazáját megcserélte volna. Sőt ellenkezőleg, mindenütt egy kis magyar telepét alakítanak, melybe belevonnak idegeneket is, hogy ismertessék meg őket honunk multjával Londonba főleg az utóbbi tíz év alatt sokan mentek tisztán oly célból, hogy iparával és kereskedelmével megismerkedjenek, s néhány évet ott töltsenek. Jól tudjuk mit köszönhetünk emigránsainknak, kiket a kényszerűség vitt ki, azt hiszem nem lesz érdektelen egy-egy vonást megismerni a mostaniak tevékenységéről is.

Az újabb nemzedék irárya csaknem teljesen elűt a régiétől, ők nem az eltiport, de élni akaró nemzetre, hanem az előre igyekeznek vonni a figyelmet. Ennek lehet köszönnünk, hogy sok idegent megismertetnek nyelvünkkel, hogy azok annak jelesebb termékeit feldolgozzák. Nem jelentéktelen Londonban a Butler Edvard munkája, ki jelesebb költőink költeményeiből és meséiből már három kis könyvet adott ki. Butler, épen mint Budenz egy* unitárius akadémistától*) tanulta volt meg a magyar nyelvet. A Butler háza Londonban, épen mint az emigráns Duka Tivadaré, egyike a magyarok találkozási helyének. Ezeknél találkoztam volt egyik jeles ifju hazánkfiaival Kropf Lajossal, a kitől Butler nagyon sokat profitirozott s a kinek köszönhető, hogy az angol „Academy“ f. évi 626 száma Jones Henrik V.-től közli az „Ó-székely regesek dalá“-t.

Jones ur e sajátos népdalnak eredetét is leírja úgy, a mint az a Kriza „Vadrózsák“ ezimű gyűjteményében elő van adva. Valószínűleg a magyar nép között mindenütt divatban lehetett e dal a régi időben, de hogy miként maradt fenn csupán Kénoson (Udvarhely megyében) azt megfejtteni lehetetlen. A regesek karácsony másodnapján szoktak szerepelni, a mi annyiból állott, hogy midőn új pár kelt össze, vagy idegen pár települt e helységbe, ezzel a régi énekkel tisztelték meg karácsony másodnapján reggel, a mit „regelés“-nek neveznek. E végre előbb az idősebbek, azután a középkorúak, később az ifjak nagyobb számmal elmentek az illető pár udvarára, hol énekelni kezdették:

„Porka havak hulladoznak: de hó reme róma,
Nyúlak, rókák játszadoznak: de hó reme róma.

Bényomozók a faluba: de hó reme róma,
Sándor Ferencz udvarára (a refrain ugyanaz végig).

Ott találtunk rakott házat
Abba láttunk vetett ágyat.

Abba fekszik jámbor gazda,
Belől fekszik gyenge hógye.

*) Budenz Nagy Lajostól, Butler Péterfi Dénestől, kik mindketten kolozsvári tanárok.

Közbe fekszik páris gyermek
Serkentgeti apját, anyját:

Kejji fel apám, kejji fel anyám,
Mett eljöttek a regesek.

Ekkor a házajtóhoz menve tovább éneklük:

Régi törvény, nagy rótt ökör,
Annak fele regeseké.

Hátán átal hatvan kolbász,
Annak fele regeseké.

Szarva teli sült perezczel,
Annak fele regeseké

Farka bojtyán egy kossó ser*)
Annak fele regeseké.

Füle teli apró pénzzel,
Annak fele regeseké.

Ködökibe köből komló,
A maraggyon a gazdának.

Fara teli magyaróval,
A maraggyon gyermekeknek.

— — — — —
— — — — —

Beeresztess jámbor gazda?
Ha nem eresztess, se bánnyjuk . . .

Az ezután következő két sort fölöslegesnek tartjuk közölni, mivel az arra az esetre szól, — teljességgel nem irodalmi nyelven — ha be nem eresztenék. A beeresztés azonban megtörtént, mert a mint a „Vadrózsák“ közli (533 l.) a szájhagyomány szerint a vörös ökör a versben felsorolt módon elkészítve ott volt az illető háznál már karácsony első napján és várta a vendégeket.

A mi a fordítást illeti, úgy látszik az értelemre volt fősúly fektetve, mert a zengzetesség koránt-sinesen meg benne. Az első pár sorban „a porka hó“ csupán hónap van fordítva, a mi természetesen elűt az eredeti fogalomtól, a mely oly vékony havat jelez a mely rendszeren csak egy-két ujnyi vastagon szokta ellepni a földet, s következőleg a vadak könnyen tudnak járni benne, s a melyben minthogy ilyenkor rendszeren szelid hideg van, vidáman játszadoznak. A második sor: hares and foxes are gambolling, sikerült fordítás.

Az ötödik pár első sorában előforduló „páris“ szó „ruddy-faced“-nek van fordítva, mit a fordító Krizának az egész versre adott magyarázatából vett elég helyesen.

A „regesek“ szó valamint „de hó reme róma“ és a legutolsó itt nem közölt sor az eredeti magyarban vannak közölve az „Academy“-ben.

Jones ur egy pár magyarázatot közöl a vers keletkezéséről és az abban jelzett szokásokról a „Vadrózsák“ után, s végül idézi Hunfalvinnak a „Székelyek“ ezimű tanulmányából a Zala megyében ma is szokásos regelésről tett megjegyzését, melyből érdekes kiemelni azt, hogy a regesek oly házakhoz is elmennek, a hol férjhezadó leányok vannak. Itt a regeseket szívesen látják már csak azért is, mert az a hiedelem, hogy a kinek nevét egy fiatal leányával együtt kiregélük az a következő farsang alatt férjhez megy.

*) Itt kétségen kívül a most is készíteni szokott házi, ugynevezett magyar sert kell érteni.

Az angol fordítás érdekes lehet az összehasonlító nyelvészek előtt minden esetre, de nem kevésbé érdekes azért is, mert mutatja, hogy a magyar köznép a vendégeskedést és vendégszeretetet a legrégebb időben is gyakorolta.

Csak örvendhetünk, hogy Kropf hazánkfia felhívta rá a Jones ur figyelmét, ki úgy látszik előszeretettel foglalkozik az ilyen mű tárgyakkal.

BOROS GYÖRGY.

AZ ELIJESZTETT VŐLEGÉNY.

Bohóság, egy szakaszban.

(Folytatás.)

Hatodik jelenet.

Előbbi, Rákóczi Móricz.

Köszvényesi. Jaj, a ki felmarkolta magát erre a gyönyörűséges világra, hogy sittné meg a végeladását.

Rákóczi. De kérem alázattal, édes tekintetes ur, csak nem méltóztatik azt kívánni, hogy 27 kros úzletet csináljak a férjhezmenendő fehéreselédékből?

Köszvényesi. Micsoda 27 kros úzlet? Hát mi az ördögöt gondol maga — ugyan hagyjon nekem békét, — én nem tudom. *(felnyitja mérgesen az albumot).* Hát beszéljen na, kiesodák, micsodák ezek? De hát kérem édes Vesselényi Móricz, vagy hogy is hívják?

Rákóczi. Rákóczi Móricz.

Köszvényesi. Édes Rákóczi ur, én látok itt elég ocsmány pofát, ajánljon közülök egy csinos feleséget.

Rákóczi. Igen is kérem szépen. Itt van legelő az első osztály; az első osztályba azon fehérszemélyek tartoznak, a kik birnak némi hozományval. Ez osztály két részre oszlik: kik az első részbe tartoznak, azok csinosak, de köztünk legyen mondva, ostoba libák; a kik a második részbe tartoznak, ezek nem ostoba libák, de köztünk legyen mondva, csunyak.

Köszvényesi. Igen! hozomány van, de csunyak, libák; na jó; menjünk tovább.

Rákóczi. A második osztályba tartoznak azok, a kik nem birnak semmi hozományval. Ez osztály szintén két részre oszlik: az első részbe tartozók csinosak, de köztünk legyen mondva, libák, s a kik a második —

Köszvényesi (közbevág). S a kik a 2-ik részbe tartoznak, azok nem ostoba libák, de köztünk legyen mondva, csunyak. Tudtam én ezt!

Rákóczi. Igen is: honnan tetszett tudni?

Köszvényesi. Tudni, tudom, de tetszeni semmi esetre sem tetszik. Furesa bizony, hozomány nélkül, aztán mégis csunyak, no jó, menjünk tovább.

Rákóczi. Igenis kérem alázattal, itt van a 3-ik osztály; ezeknek hozományuk sincs, s köztünk legyen mondva csunyak is, s köztünk legyen mondva, libák is. Ezekből tartok kérem alázattal végeladást; különben a tekintetes ur számára ez osztályt nem ajánlom.

Köszvényesi. Lehetetlen! s igazán nem ajánlja? Na nézze meg az ember, hát azt hiszi, ha tán ajánlaná, választanék én a maga ostoba osztályaiból feleséget; süsse meg a mennyi osztálya van, férjhezmenendő fehérszemélyeivel együtt.

Rákóczi. De kérem alázattal.

Köszvényesi. Mondja csak, nincs magának valami „extra“ nekem való hajadon vászon cseléde?

Rákóczi. Már kérem alázattal, azzal nem szolgálhatok. — Vagy igen, most jut eszembe, van bizony, s ez kérem épen feleségnek való.

Köszvényesi. Hát miért nem mondta rögtön.

Rákóczi. Igen, mert csak épen most, ezelőtt mintegy félórával ajánlkóztam, és még nincs bevezetve a protokolumba; ha kívánja, kérem alázattal, rábeszélem, hogy miután a tekintetes ur köszvénye miatt nem lehet hozzá, hogy ő jöjjön ide, s akkor tessék megosztálni.

Köszvényesi (türelmetlenül). Bánom is én, csináljon, a mit tetszik. Különbén hát küldje ide; ha nem tetszik, hát elküldöm magával együtt a pokolba.

Rákóczi. Igen kérem alázattal, tehát egy félóra mulva itt lesz.

Köszvényesi. Várni fogom.

Rákóczi. Nagyon fogok örvideni, ha a tekintetes ur meg lesz elégedve velem.

Köszvényesi. Én pedig annak fogok örvideni, ha én leszek megelégedve azzal, a kivel összeakarja kötni köszvényes lábamat, az az — — most pedig alászolgája!

Rákóczi. (Az albumot összeszedi s meghajítja magát.) Ajánlom magamat. Tehát egy fél óra mulva. (El.)

Köszvényesi. Jól van. Isten áldja!

Hetedik jelenet.

Köszvényesi egyedül.

Köszvényesi. Tehát egy félóra mulva, egy kisé ki kellene hogy csipjem magam; különben minék? az olyan nőnek, ki maga jön a legényhez, így is elég jól vagyok. De mégis úgy illenék, vagy micsoda; meg is teszem. De mielőtt megtenném, az első találkozás emlékére egy kicsit leöntöm a torkomat (tölt és iszik). Mert bizony-bizony nagy napom van ma; sok vajadás után végre megszületett a feleségem, az az akarom mondani... (Iszik) Pompás egy bor, minden csejje aranyat ér. Isten ugye, úgy képelem, mintha a lábamból is kergetné kifelé azt az átkozott köszvényt (sokajl), hej! Kergeti, kergeti, de még sem tudja egészen kikergetni. No de se baj! majd kiűzi azt a leendő feleségem, a ki áldója van a menyecskéjének! kivel összeakar madzagolni az a — tudom is én hogy hívják. Igyünk hát a menyasszonyom egészségére. (Iszik) No de ideje, hogy ezt a hálókabátot levessem, mert még sem járná, hogy első találkozásom azzal az ártatlan szüzzel hálókabátban történjék meg, megyek is. (Iszik) Éljen a menyasszonyom! (El.)

Nyolcadik jelenet.

Pista, Juliska.

(Kik eddig az o'dalajtónál hallgatóztak, most bejárnak.)

Juliska. Ugy-e vén keeske, megnyalád a sót, ha volna; hanem ha mi csak úgy egy kicsit rákacsintunk egymásra, hát már tüzet kiáltasz, pedig jóformán füst sines.

Pista. Na né! a vén esont miben törí ostoba fejt, azt sem tudom, hogy nevessek vagy boszankodjam.

Juliska. Számár vagy, azért nem tudod. Én boszankodom, mert fogadni mernék, hogy csak azért nem engedí, hogy mi összekeljük, mert ő akar megházásodni. Hanem ennek nem szabad megtörténni.

Pista. Nem szabad megtörténni, furesa; hát csak nem akarsz ráparancsolni a keresztapámra.

Juliska. Ah! hagyj nekem békét... tudsz is te valamit. — Még talán pártját fognád galambom.

Pista. Dehogy fogom, inkább téged foglak. (Öleli akarja.)

Juliska. Ugyan ne ügyetlenkedj, Mérgembe még gondolkozni sem tudok, pedig ki kell hogy gondoljak valami okosat... Ki látott ilyen felfordított világot? Ő kiaszott vén ember létére házasságra gondol, s nekünk még azt sem engedi meg, hogy egymás szemébe nézzünk. Hisz talán fiatalok számára találták ki a házasságot, vagy micsoda?

Pista. Ebben már szent igazad van!

Juliska. Aztán még azt merde mondani, hogy én rongybuba, én szemérvirág vagyok, hogy én elcsábitlak téged, hogy csunya vagyok!...

Pista. Soh'se bánd angyalom, szép vagy te nekem.

Juliska. Szép vagyok én neki is, s mindenkinek, a kinek szeme van.

Pista. Csak nem kívánod azt, hogy gazdám is beléd szeressen?

Juliska. Ostoba beszéd. Azt nem kívánom, hogy belém szeressen, de azért, ne mondja, hogy csunya vagyok. Különbén bánom is én, akármit mond a gazdád rólam; csak engedné meg, hogy vehess már el feleségül.

Pista. Hisz ezért imádkozom s olykor-olykor káromkodom én is mindennap.

Juliska. Hej csak hozna az a zsidó valami csunya, boszorkánytermészetű fehérszemélyt a nyakára, hogy menne el a kedve a házasságtól egészen, hátha így beleegyezne a mi házasságunkba.

Pista. Hát ne félj semmitől mert valamire való vászoncseléd nem is nyomoritja meg az életét ezzel a kiaszott, vén esonttal.

Juliska. Ki tudja? Akadhat bizony nem egy olyan, ki gazdád vagyonáért rá adja fejét erre a házasságra.

Pista. Na, ha ráadja fejét, bele is fájul; erre fogadok.

Juliska. Bizna meg csak engem, hogy keritsék neki feleséget. Keritenék én egy csunya veszekedő teremtést, hogy mindennap ott szorongatná és tapogatná, hol leginkább köszvényes.

Pista. A bal lába és a jobb oldala, ilyen helyt nő! (mutatja) ott leginkább köszvényes.

Juliska. Hej, csak tudnám, mihez és hogyan kezdek, a végít úgy is tudom — ha sikerül — hogy elnevetném. (Gondolkozva fel s alászáll.)

Pista (folyton Julis után menve). Ugyan ne erőltessd azt a kicsiny gömbölyű fejecskédet; úgy is tudom, hogy nem sütsz ki belőle semmi okosat; ha már én nem tudok semmit kifundálni, leány észtl akkor épen nem kerül ki semmi. Inkább azt mondó vagyok, hogy ne sétálj ebben a szobában olyan dühösen fel és alá, mert ha megtalálja hallani a gazdám, már t. i. a keresztapám, ad az nekünk majd olyat, (ültést mutat) hogy nem is kell gondolkozzunk, hogy mit adott.

(Folytatása következik.)

Hogyan dolgoznak a francia írók.

Érdekes dologról beszél egy amerikai író azon alkalomból, midőn, Daudet Alfonznál, a hírneves francia regényírónál tett látogatását beszéli el. Jelen voltak Daudet-n kívül, még Zola és Goncourt. Az érdekes tudósításból a következőket vesszük át:

Az amerikai csodálatát fejezte ki Daudet legutóbbi regénye, „Sappho“ iránt.

— Milyen élvezete, öröme telhetik önnek munkái kidolgozásában, leírásában, az egyes szók és szövegek kitalálásában!

Daudet izgatottan végig simította szakállát, s így felelt:

— Nagyon téved. Én nagy gönddal és fáradtsággal dolgozom, s folyton bánt az a gondolat, hogy a java bentmaradt a tintatartóban. Nem művem alapeszméje, nem a terv, mese, vázlat bántanak. Én ugyiszólván kotlom, kinlódok minden legapróbb részletén a megkezdett munkának. De akkor kezdődnek kinszenvedéseim, mikor a papírra tevés megkezdődik.

A stilizálás kinjait érzem.

Nem tudom így van-e ez az önök nyelvével is?

— Értem, hogy mire czéloz, — felelé az amerikai — mi a külső formával sokkal kevesebbet törődünk, mint a francia írók. Általában rosszabb megfigyelők vagyunk, észrevételeink kevésbé élesek szegények vagyunk szinonimákban is, s finomságokban.

— A francia a legfigyelmetlenebb nép, — válaszolt Daudet. — Nem rég egy ösmerősöm jött haza Ausztráliából, a ki ott 5 évig lakott. Kértem, hogy beszéljen nekem emberekről, házokról, viszonyokról. De csak ezt tudtam belőle kiszorítani: „Képzeld csak, milyen drága ott egy font krumpli!“ A szegény ördög semmit se látott, és csak az tűnt fel neki, hogy a krumpli mennyire megdrágult.

Az amerikai itt áttért az angolokra, kik szerrinte mindig utaznak, de semmit se látnak, s csupán a különböző hotel berendezésekről tudnak beszélni. Átlag a francziát tartja legelősebb megfigyelőnek: több részletet szed fel, mesteriesen kezeli az árnyalatokat, a mi különben a francia nyelv csodás gazdagsága mellett nem is csoda.

— A nyelvkinces teljesen ki van merítve, — felelé Daudet — minden t ma elesévelt, minden kifejezés elhasznált. Van egy egész csomó tárgy, helyzet, lélektani probléma, melyekhez többé nem szabad nyulnunk: nem beszélhetünk szerelemről s érzelmekről, a tenger, a levegő, a táj, a virágok és az áról. A közönség úgy találja, hogy ezek elesévelt dolgok. Ha aztán találtunk valami újat, mennyi fáradságunkba kerül azt szenirozni. És aztán, ha ezzel készen vagyunk, le kell mondani róla, soha sem szabad hozzá hasonlót írni. Meglehet, hogy a közönség elfelejtette, de a művésznek nem szabad ismételnie magát, s ugyanazzal másodsor is fellépni. Ép így vagyunk a jelzőkkel is.

Tán könyvünk első lapjain megtaláltuk a helyes melléknevet, azt a szót, mely a szükséges képet legjobban elővarázsolja; ha később hasonló hatást akarunk előidézni, akkor azt már nem szabad ugyanazon a módon cselekednünk, már más frázist kell kigondolnunk, mely tán kevésbé jó és találó. Regényeinknek minden mondata keserves kinszenvedések közt születik, s így e munka se örömet, se boldogságot nem nyújt. Ugy-e Zola?

— Bizony — felelé a naturalizmus apostola, — szomorú egy mesterség ez a miénk. A tervezés órái boldogok csupán. De mikor ennek vége van, vége az öröme is. Kin és nyomoruság következik.

Különös hatást tett rám — fejezi be tudósítását az amerikai — hogy Zola, Daudet, Goncourt, a francia irodalom három vezérbajnoka mennyire megegyezik abban, hogy tehetségük gyakorlása mily kínos és fáradságos.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvárt, 1884. augusztus 2.

— EGY KÖTET ELBESZÉLÉS fog legközelebb megjelenni Gyarmathy Zsigáné, lapunk munkatársának tollából. A kötetből „Egy vén ember levele“, „Boldog asszony“ és „Az erő gyengesége“ című beszélyek már több német lapban jelentek meg s találtak méltó tetszésre.

— GASPARONE OPERETTE. A mult hét színházi újdonsága, „Gasparone operette“, a bécsi német kultúra egy időtlen művészi „genre“-ja volt. Milöcker ez új műve nagyon távol áll a szellemes francia operettektől; zenéje csupa keringő polka, mars- és czeperli, többnyire mind régi és százszor elcsépeledt akkordok, a már ismert sablon szerint, s alig van benne egy-két új tétel. A libretto maga is: üresség. — Valóban élesen elütő a francia operettétől, melyektől frivolitásuk mellett, sem tagadhatjuk meg a szellemes-séget. Ezért bizonyára ez új operette is a „Furcsa háboru“ sorsára fog kerülni. — Egyszer-kétszer megnézi a közönség — aztán hiábavaló lesz minden erőlködés. És ez helyesen is van így. Egy olyan műfaj mely Bécsben tetszhetik, mert a német nép véréből való, — nem kell se a magyar közönségnek, se a magyar színpadnak. Az eddigi két előadás igen jó volt. Ró naszékíné, Hatvaniné asszonyokat, Láng Etel kisasszonyt az operette női szereplőit méltó dícséret illeti, s játékuk nagyban segítette elő az operettének olyan, a milyen sikerét. A zsufolt szinkör közönsége sietett is adózni a megérdemelt tapsokkal. A férfi szereplők közül első helyen Hegedűs Ferencz vált ki, úgy kitűnő alakításával, valamint szép hangjával. Hasonló sikert aratott Vendrei humoros Sindolfójával, és Váradai Miklós grófja, (az ál Gasparone), kinek különösen egy dala a második felvonásban tetszett. — Farkas Gusztáv tenoristáról nem szólhatunk hasonló dicsőréttel, mert úgy látszik nem volt disponálva sem az első, sem a második előadáson.

— A KOLOZSVÁRI SZÍNHÁZHOZ, mint pesti hírlapokból értesülünk, a jövő téli időnyitől fogva Lászy-nét szerződöttette az igazgatóság. — Mi e szerződötetről hivatalosan mitsem tudunk. — Színházunk kötelékébe lépnek október elsején még: Nagy Ibolyka és Me-gyeri — mindketten a drámai szakban.

— JÓKAINÉ — Laborfalvi Róza emlékszo-brára id. Biásini Domokos ur Kolozsvárról ötven forintot adományozott.

— PRIELLE KORNELIA asszony tegnap óta Kolozsvárt van. A nagy művésznő azonban nem a színház vendége — egyedül magán látogatásra jött városunkba, s rövid idei itt tartózkodás után a székely-földre utazik.

— HAZAI FÜRDŐINK emelése régen hangoztatott és igen óhajtható érdek. Óhajtható volna már csak azon szempontból is, hogy ne mi magyarok járjunk tömegesen külföldi fürdőkre. Ez a vágy lelkesíti Trefort minisztert. Dr. Kresz Géza fővárosi orvos — talán eltalálta a helyes módot. Azt javasolja ugyanis, hogy a mi segíthet: az a panorama. Az a panorama, a mit vándorló képtárak és sátrakban mutogatnak. Csináljunk mi is ilyen panorámát és mutogassuk, — s akkor — úgy hiszi az orvos ur — a festői fekvésű magyar fürdőknek is több vendége és ismerője lenne.

— A KERESKEDELMI AKADEMIÁT Budapesten nagy veszteség érte: Levin Jakab igazgató hosszas betegség után meghalt.

— A MAGYAR ISKOLA EGYESÜLET Budapesten a héten tartott ülést, a titkári jelentésből kintunt, hogy

az adott viszonyokhoz képest rövid fonállása óta is szép eredményt mutathat fel. Határozatba ment ugyan-ezen a gyűlésen, hogy a magyar kultúra terjesztése végett különösen a fővárosi züngerájokkal szemben a magyar daltársulatok pártolását feladatul tűzzik ki.

— PÁLMAI ILKA Szliácson az ott építendő nyári színház alap javára hangversenyt rendezett, mely igen szépen sikerült.

— ODRI LEHEL a b.-pesti nemzeti színház tagja megvásárolta Pálik Bélától az upesti volt evang. templomot, s színházát alakítja át, és a jövő nyáron szini előadásokat szándékozik tartani.

— AZ ARADI ÚJ SZÍNHÁZ gyorsan épül s az épület falai már majdnem teljesen felépültek.

— A PÁRISI MAGYAR EGYLET, mely ez évben tartja fenállásának 20-adik évfordulóját, kiadta mult évi jelentését, mely hű képét adja az egylet tevékeny és hazafias működésének. Az egylet alaptölkéje közel tízezer frankra növekedett, hozzá nem számítva a betegsegélyező alapot, mely külön kezelés alatt áll s mely egymaga meghaladja a nyolcezer frankot s melyből a beteg tagok nyertek segélyezést.

— MÁRIA VALLERIA MINT KÖLTŐNŐ, Erzsébet királyné ő felsége szent Györgynek, az „equitum patronus“-nak Mürzsteknél a „todtes Weib“ hegyszakadéknál fogadalmi képet állított, egy tavaly nyáron lovaglás közben történt balesetéből való kimenekedésének emlékére. A fogadalmi képet Reinhardt bécsi művész festette és alatta nyolcz sor német vers olvasható mely körülbelül így hangzik:

Szent György lovag, te szent vitéz,
Minket véstől megóvni kész,
Anyámnak hű védője te,
Ha gyöngö volt ember keze;
Bizvást kérlek most tőgedet,
Hallgass meg hű kérésemet;
Orizd, kísérd őt szüntelen,
Ki nekem adta életem.

Mária Valéria.

1883. augusztus 26-ika emlékéül.

— FŐHERCZEG, MINT HIRLAPIRÓ. József főherczeg egy alsóti tüzeset alkalmából a budapesti „Tüztöltő Közlöny“-be részletes tudósítást irt saját neve aláírásával.

— GADICZIN orosz herczeg huzamosabb idő óta körutat tesz Európában s néhány nap óta Budapesten időzik, hogy a mi birtokviszonyainkat tanulmányozza. E látogatás valószínűleg összefügg a már több ízben megígért orosz birtokviszonyok változásával.

— TREFORT ÁGOSTON vallás- és közoktatásügyi minisztert súlyos csapás érte. Leánya: Ilona mult hó 28-án hosszas szenvedés után tüdővészben meghalt. A mélyen lesújtott családhoz mindenfelől érkeztek részvét táviratok; többek közt a király, királyné és Rezső trónörökösötől is.

— PETŐFI „ÖRÜLT“-JE SVÉD NYELVEN. A stockholmi „Budkalfen Birger Schöldström-től közli svéd fordításban Petőfi „Örültjét“, „Der Vansinnige“, „öfversättning fran magyariska originalet.“ A kötetmennyhez rövid bevezetés van csatolva, mely futólag szól a magyar szabadságharczról, Petőfiről és Jókairól.

— DIDEROT. A mult hó 30-án volt épen száz éve, hogy Denis Diderot a lángelméjű franczin tudós és író meghalt, s emlékéit a francia nemzet a nagy férfiuhoz méltó emlékünnepvel ülte meg. Az akadémiában Spuller, a képviselőház alelnöke mondott fellette emlékbeszédet, — délután pedig a Sz. Germain téren az emlékszo-brát leplezték le.

— A BÉCSI CENSURA. Zola Emil hirhedt regényének a „Naná“-nak német fordítását az osztrák censura Bécsből kitiltotta — a közszemérmert sértő erkölcselenségek miatt, — azonban a francia eredeti, mely szóról-szóra megegyez a némettel, sőt még illusztrációval is el van látva, egynehány százezer fogrog ké-

zen, s ezt nem tiltották ki. A kitiltó rendeletnek van egy komikus oldala is: számonként megjelöli pontosan a lapokat, melyek a legerkölcstelenebbek, s így annál könnyebben megtalálhatja, a ki keresi.

A SZINGÁLIAKAT Budapesten igen sokan nézik. Az első vasárnap egyedül 19 ezeren felül nézték meg őket. Tegnapelőtt József főherczeg is megtekintette őket két fiával.

— PETRARCA MAGYAR FORDÍTÁSBAN. Dr. Radó Antal tehetséges fiatal író lefordította Petrarca összes szerelmi szenvedélyeit, számszerint közel háromszázat. A munkát legközelebb a Kisfaludy-társaság fogja kiadni.

— A ROMÁN KÜLDÖTTTSÉG ALECSANDRI VAZULNÁL. Krassó-Szörénymegye különböző részéből mintegy 60-an küldöttségé alakulva, vasárnap Herkulesfürdőbe mentek, hogy Alecsandri Vazul román költőt, ki ezuttal először nyaral Herkulesfürdőben, üdvözöljék. A nagy költő a küldöttséget délután 1 órakor fogadta s annak nevében Radulesku Szilárd tartott hozzá lelkes beszédet. Radulesku a megye román népe nevében szólott, kifejezte a költő előtt a lelkesedést, mely a háleérzetből, és íranta való csodálatból ered. Alecsandri Vazul feleletében arra utalt, hogy mindenét a román népnek köszönheti; mert a román költészet és ősi szokások, melyeket a rómaiaktól örökölték, felköltötték benne a nevék iránti büszkeséget, meggyőzővén őt arról, hogy a román népnek újra kell és újra fog születni. Szavait e közmondással fejezte be: Véréből viz soha se lesz, fenyőfából fenyőfa nő és románból román születik. Délután 2 órakor 50 terítékre diszebed volt, melyen az első köszöntőt Brediceanu Coriolanu lugosi ügyvéd mondotta.

— LAUBE HENRIK, a kiváló német színműíró és ismert dramaturg tegnap reggel 6 órakor Bécsben elhunyt. Laube 1806 szept 8-án Sprotauban, Sziléziában született, 1834-ben Olaszországot utazta be s midőn hazatért titkos társaságokban való részvét miatt Berlinben elfogatott s 9 havi fogságra ítéltetett. — Már ifju korában élénk résztvett a német szabadsági és egységi törekvésekben. Mint regényíró kezdte pályáját. Kiváló sikereit azonban a színpadon érte el; megpróbálkozott a dráma minden válfajával s számos színműve még most is reportoir darab a német színházakban. 1849 végén Bécsbe hívatott s a Burgszínház vezetésében nyert előkelő helyet. Innen 1869-ben Lípésébe ment s ott maradt, míg bécsi tisztelői a Stadttheatert alapították számára, hogy kiváló tehetségeit, mint színházigazgató és dramaturg ottan értékesítse. De nem nem volt szerencséje. A nem rég leágett színház története elég ismeretes.

— AZ ELVÁLÁSI törvényt Franciaországban nemsokára közölni fogja a hivatalos lap, s az igazságügy ministeriumban nagyon rettegnek, mert 3000-nél több elválási per vár elintézésre, — s talán leginkább Patti Adelina, kinek két férjétől kell elválnia — hogy férjhez menjen a harmadikhoz.

— ZÁGRÁBBAN az egyetemi hallgatók, a kik választék után itélve inkább nevelten utczagyerekekhez hasonlítanak, politikai tüntetéshez fogtak, egy államellenes nyilatkozatot adtak ki, de az egyetemi tanács se vette tréfára a dolgot, vizsgálatot indított ellenük és tizet kizárt az egyetemről örökre.

Tartalom: — Magyar egylet. Bartha Miklós. — Uj világ Tolnai Lajos. — Három csöp. Szász Béla. — Incognito. Fanghne Gyujtó Izabella. — „Hozzá.“ Szunyog. — A székely regesek. Boros György. — Az eljlesztett völegény. Hogyan dolgoznak a francia írók. — Különfélek. — Tárca: Az élethől. Sebesi Samu.